

Handläggare: Marie Eriksson

Tfn: 08-508 18 004

Stadsdelsnämnden

Insatser för ökat valdeltagande

1. Farsta stadsdelsnämnd beslutar att godkänna föreslagna insatser för ökat valdeltagande år 2006 samt ge förvaltningen i uppdrag att genomföra dessa insatser i enlighet med vad som anges i detta tjänsteutlåtande.
2. Farsta stadsdelsnämnd beslutar att hemställa hos kommunstyrelsen om 160 000 kronor för genomförandet av föreslagna insatser.

Gillis Hammar
Stadsdelsdirektör

Lillemor Larsson
Kansli- och
Personalchef

Inger Norman
Avdelningschef
Förskola-skola-
fritid-kultur

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har i sin budget för 2006 fastslagit att stadsdelsnämnderna ska arbeta med att genomföra insatser för att öka inslaget av deltagardemokrati. Stadsdelsnämnderna har också i uppdrag att genomföra insatser som kan öka valdeltagandet. I budget för 2006 avsätts sju miljoner kronor i central medelsreserv för insatser för ökat valdeltagande och utvecklad deltagardemokrati samt för arbetet med jämställdhets-, minoritets- och mångfaldsfrågor.

I detta tjänsteutlåtande presenteras förslag till insatser som kan bidra till ett ökat valdeltagande 2006. Insatserna består i huvudsak av

informationsarbete samt valdeltagandeinsatser riktade till förstagångsväljare.

Förvaltningen föreslår att en informationssatsning genomförs i Fagersjö och i Hökarängen i syfte att öka valdeltagandet. Vidare föreslår förvaltningen att ett heldagsseminarium genomförs i Farsta gymnasium samt att ett kvällsarrangemang med ungdomskulturella inslag genomförs på fritidsgården Tuben i Farsta centrum. Aktiviteterna vid Farsta gymnasium och fritidsgården Tuben vänder sig till förstagångsväljare.

Kostnaderna för insatserna beräknas uppgå till 160 000 kr. Aktiviteterna genomförs under förutsättning att kommunstyrelsen beslutar om att tilldela medel ur central medelsreserv. Ansökan ska behandlas i stadsdelsnämnden och vara Stadsledningskontoret tillhanda senast den 1 mars 2006.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Kansliet, sektionen för administration och upphandling, i samråd med avdelningen för förskola-skola-fritid-kultur.

Bakgrund

I stadens budget för år 2006 anges bl.a. att samtliga nämnder och styrelser ska utveckla nya arenor och skapa forum som ökar medborgarnas insyn i, och möjlighet att delta i, de politiska beslutsprocesserna. Stadsdelsnämnderna ska genomföra insatser för att öka inslaget av deltagardemokrati. Vidare anges att en central del i stadsdelsnämndernas demokratiarbete är att uppmuntra ett högt valdeltagande.

I budget 2006 avsätts sju miljoner kronor i central medelsreserv för insatser för ökat valdeltagande och utvecklad deltagardemokrati samt för arbetet med jämställdhets-, minoritets- och mångfaldsfrågor. Av dessa medel är 2,1 mnkr reserverade för informationsinsatser kring de nationella minoriteterna. Resterande 4,9 mnkr ska fördelas till valdeltagandeinsatser och deltagardemokratiinsatser samt till insatser för ökad jämställdhet och mångfald.

Stadsdelsnämner och facknämnder kan ansöka om medel enligt ovan. Endast stadsdelsnämnder kan söka medel för valdeltagandeinsatser och deltagardemokratiinsatser.

Ansökan ska behandlas i stadsdelsnämnden och vara hos Stadsledningskontoret senast den 1 mars. Enligt Stadsledningskontoret är förhoppningen att kunna ge besked om medlens tilldelning under den senare delen av april. Beslut om fördelning av medlen fattas av kommunstyrelsen.

I detta tjänsteutlåtande presenteras förslag till insatser som syftar till ett ökat valdeltagande 2006. Insatserna består i huvudsak av informationsarbete samt valdeltagandeinsatser riktade till förstagångsväljare.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Tidigare val och faktorer som påverkar valdeltagandet

Valdeltagandet i Farsta var inte anmärkningsvärt lågt vid valet 2002. Totalt inom Farsta församling röstade 74,5 % i valet till kommunfullmäktige. Denna procentsats kan jämföras med 77,7% för hela staden och 79,1% för Stockholms län. Lägre valdeltagande uppmättes bl.a. i Hökarängen om 68,3% och i Fagersjö om 67,8%. Det högsta valdeltagandet i Farsta församling hade Tallkrogen med 89,1%.

Bland de unga förstagångsväljarna tenderar valdeltagandet att minska. I riksdagsvalet 2002 deltog 70% av förstagångsväljarna enligt en av SCB:s undersökningar. Det är en nedgång med 4 procentenheter sedan valet 1998 och en nedgång med 11 procentenheter sedan riksdagsvalet 1994.

Enligt SCB:s tidigare nationella undersökningar "Allmänna valen 2002" anges bl.a. att valdeltagandet varierar beroende av ålder, kön, sysselsättning, civilstånd, inkomst och födelseland. Inom den vetenskapliga litteraturen finns teoretiska förklaringsmodeller i vilka centrala faktorer för politiskt deltagande preciseras. Individens känsla av tillhörighet i samhället ('social connectedness'), självförtroende, upplevd kontroll över det som händer i omvärlden och uppfattningar om den egna politiska effektiviteten har betydelse för valdeltagandet (statens folkhälsoinstitut 2005:2 "Hur påverkas hälsan av delaktighet och inflytande i samhället"). Andra faktorer som påverkar valdeltagandet är individens föreningsaktivitet, förtroende för människor, politiskt intresse, partiidentifikation, tilltro till valhandlingens effektivitet m.m. (Departementsskrivelsen, Ds 2003:54).

Det mesta talar för att valrörelser – med den omfattande mediebevakningen och de politiska partiernas alltmer professionaliserade kampanjarbete – starkt bidrar till att mobilisera väljare och öka medborgarnas politiska engagemang (SOU 1999:132 "Valdeltagande i förändring"). Forskare påtalar civilsamhällets vitalitet och menar att föreningslivet är av stor betydelse och att frivilliga medborgarsammanslutningar tenderar att befrämja den demokratiska dialogen. Aktivt deltagande i föreningslivet skapar förtroende och tillit medborgare emellan och fungerar som en skola i demokrati (Robert D. Putnam "Den fungerande demokratin").

Tidigare insatser för ökad delaktighet och förslag till valdeltagarinsatser

Förvaltningen har inte genomfört riktade insatser i samband med tidigare val för att öka valdeltagandet. Förvaltningen har på andra sätt arbetat med att öka medborgarnas delaktighet samt utveckla former för inflytande. Detta har i huvudsak skett inom arbetet med stadsdelsförnyelsen och i den f.d.ytterstadssatsningen. Många har genom dessa satsningar engagerats i det lokala utvecklingsarbetet. Inte minst har utvecklingsarbetet bidragit till ökade kunskaper bland boende om stadens beslutsprocesser. Huruvida dessa insatser för ökat medborgerligt deltagande har påverkat invånarnas valdeltagande i tidigare val är okänt.

Kommunfullmäktige har i sin budget för 2006 fastslagit att stadsdelsnämnderna ska arbeta med att genomföra insatser för att öka inslaget av deltagardemokrati. Stadsdelsnämnderna har också i uppdrag att genomföra insatser som avser att öka valdeltagandet.

Med utgångspunkt i att förvaltningen under lång tid arbetat med lokalt utvecklingsarbete ser förvaltningen att det finns kapacitet att arbeta med boende och föreningar kring information om valet 2006. Förvaltningen anser att detta informationsarbete bör bedrivas i områden där valdeltagandet varit lägre och där kapacitet att genomföra dessa insatser finns. Förvaltningen föreslår därför att informationsinsatser sker i samverkan med aktörer (inledningsvis med projektledarna) i stadsdelsförnyelseprojekten "Områdesutveckling i Hökarängen" och "Ett levande Fagersjö".

Förvaltningen anser att de politiska partierna har ansvar att genom valrörelsen engagera till ett högre valdeltagande. Förvaltningens insatser till att öka valdeltagandet är att delge politisk neutral information. Denna information har som huvudsaklig uppgift att upplysa allmänheten om valproceduren, var man kan förtidsrösta, datum för valet etc.

När det gäller förstagångsväljarna anser förvaltningen att ungdomarna bör få politisk neutral information, men att de också kan få möjlighet att träffa politiker och diskutera lokala men även regionala och riksintressanta frågeställningar. Förvaltningen ser att insatserna för att främja valdeltagandet bland förstagångsväljarna också kan vidareutveckla samarbetsformerna med Farsta gymnasium. Ett samarbete med gymnasiet har etablerats och är bl.a. ett resultat av det arbete som bedrivs inom stadsdelsförnyelseprojektet "Ungas röst i Farsta". Stadsdelsnämnderna har dessutom ett uppdrag enligt kommunfullmäktiges budget att samverka med Utbildningsförvaltningen. Meningen är att ta tillvara de nyvunna erfarenheterna och kunskaperna som det pågående elevdemokratiprojektet vid gymnasieskolorna genererar för att sedan i en eller annan form kunna tillämpa dessa inom grundskolan.

Insatser/aktivitetsplan för ökat valdeltagande

Insatser för ökat valdeltagande i Hökarängen och Fagersjö

Förvaltningen föreslår att projektledaren för stadsdelsförnyelsen och informatören i förvaltningen i samverkan med projektledare för de båda projekten i Hökarängen och Fagersjö genomför en informationssatsning i syfte att öka valdeltagandet. Informationen kommer i huvudsak handla om valproceduren och om var man kan förtidsrösta. Förslaget innebär dels att annonsplatser reserveras i Mitt i Söderort varje vecka fyra veckor före valet och i de båda stadsdelarnas respektive föreningstidningar, dels utformas ett informationsblad med samma budskap som trycks i ett antal exemplar. Dessa kan med fördel användas för informationsspridning om valet i hela Farstas stadsdelsnämndsområde. Informationsbladen kommer således också att delas ut vid boendemöten, läggas ut i biblioteken samt i informationsstället vid platsen för serviceinformation (publika datorn) i Farsta centrum.

Kostnader för informationssatsningen

Annons Mitt i Söderort	25 000
Annonsplats i föreningstidningar	10 000
Informationsblad	10 000
Översättning av informationsblad	10 000
Möteskostnader/fika/lokal m.m.	5 000
Summa	60 000

Insatser/aktivitetsplan för förstagångsväljare

Inom arbetet med stadsdelsförnyelsen har en ungdomslots arbetat med att utveckla former för inflytande för ungdomar inom projektet "Ungas röst i Farsta". Arbetet har bl.a. inneburit att utforma modeller för samverkan mellan elevråden i stadsdelens grundskolor år 7-9 samt att se över elevrådets arbetsformer. All personal i år 7-9 och inom fritidsverksamheten har under förra året genomgått en demokratiutbildning. Ungdomslotsen har också arbetat med att utveckla former för en bredare samverkan mellan skolan och fritidsverksamheterna. I arbetet har ungdomslotsen tillsammans med ungdomar initierat en "community" ("123farsta.com") som kommer att tas i drift under våren 2006. Elever och lärare vid Farsta gymnasium samt EU/IT-gymnasiet har också varit viktiga i detta arbete. Samarbetsformer med Farsta gymnasium i frågor som rör elevdemokrati har utvecklats. Fritidsgården Tuben i Farsta centrum har blivit en mötesplats för äldre ungdomar 15-20 år. På Tuben finns webbredaktionen för "123farsta.com".

Förvaltningen anser att de nätverk och kontakter som vuxit fram i stadsdelsförnyelseprojektet "Ungas röst i Farsta" kan tas tillvara för att öka valdeltagandet bland förstagångsväljarna. Under förutsättning att kommunstyrelsen beslutar att tilldela Farsta stadsdelsnämnd medel ur den centrala medelsreserven föreslår förvaltningen därför att två aktiviteter genomförs. Den ena är ett heldagsseminarium som riktar sig till förstagångsväljare i Farsta gymnasium och den andra är ett kvällsarrangemang vid fritidsgården Tuben i Farsta centrum som riktar sig till förstagångsväljare i Farsta.

Heldagsseminarium i Farsta gymnasium

Ungdomslotsen/projektledaren för "Ungas röst i Farsta" har träffat alla SO-lärare och rektorer vid Farsta gymnasium för att diskutera kring vilka aktiviteter som skulle kunna riktas till målgruppen förstagångsväljare. Vid mötet bestämdes att ungdomslotsen, SO-lärarna och projektledaren för utbildningsförvaltningens elevdemokratiprojekt planerar för en heldag med aktiviteter för förstagångsväljare vid Farsta gymnasium.

Heldagsseminariet genomförs i samband med skolstart i augusti/september 2006. Inför aktiviteten kommer förvaltningen att på olika sätt inom projektet "Ungas röst i Farsta" och elevdemokratiprojektet vid Farsta gymnasium att annonsera i lokaltidningen och skicka ut skriven information/inbjudan till gymnasiets förstagångsväljare. Politiker på olika nivåer (kommun, landsting och eventuellt riksdag) kommer att bjudas in. En föreläsning om ideologi, valdeltagande och valproceduren kommer att ges av en gästföreläsare/statsvetare.

Kostnad heldagsseminarium

Informationsmaterial/annons:	5000
Inbjudan/porto	3000
Förtäring/fika/frukt för 300 elever:	6000
Materialkostnad/moderator politiker-diskussion:	3000
Föreläsare	8000
Summa	25 000

Kvällsarrangemang vid Farsta fritidsgård Tuben

Webbredaktionen för "123farsta.com" vid fritidsgården Tuben i Farsta centrum vill planera för och genomföra ett kvällsarrangemang i augusti/september för förstagångsväljare inför valet. Arrangemanget genomförs med ungdomskulturella inslag som ex. sång, musik och dans. Frågeställningar som ungdomar i Farsta vill diskutera och få svar på samlas ihop av webbredaktionen och läggs upp på "123farsta.com" i god tid före arrangemanget. Ungdomarna kommer att med lokala musikband

spela in en CD med sångtexter innehållande lokala viktiga frågeställningar för ungdomar i Farsta. CD:n produceras under våren 2006 och lanseras i samband med kvällsarrangemanget. Till denna kväll bjuds politiker på olika nivåer (kommun, landsting och ev. riksdag) in till Tuben. Det finns också möjlighet för de som inte kan närvara vid kvällsarrangemanget att delta i en "chatt" på "123farsta.com". Syftet är att skapa ett öppet dialogforum kring viktiga frågor som ungdomar i Farsta vill lyfta samt att informera om valproceduren. Ungdomarna kommer att planera dagordningen under våren och tanken är att koncentrera diskussionen kring maximalt tre frågeställningar. Frågeställningar och dagordning kommer alla deltagare att få i god tid före den planerade kvällen.

Kostnad för kvällsarrangemang vid Tuben

Annonsering/inbjudan/informationsblad/	
affischering	30 000
Moderator/paneldiskussion och "chatt"	5 000
Uppträdande/performance	10 000
Scen, ljud och ljus	10 000
Förtäring/fika m.m.	5 000
CD produktion	15 000
Summa	75 000

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden beslutar att godkänna föreslagna insatser för ökat valdeltagande för valet år 2006 samt ger förvaltningen i uppdrag att genomföra insatserna i enlighet med vad som anges i detta tjänsteutlåtande. Förvaltningen föreslår vidare att stadsdelsnämnden beslutar att hemställa hos kommunstyrelsen om 160 000 kronor för genomförandet av föreslagna insatser.

Bilaga

Information om medel för insatser för ökat valdeltagande och deltagande demokrati samt ansökan om medel för valdeltagande eller deltagardemokrati.